

1. HISTORIA DE LES BALEARS A L'EDAT MODERNA. Codi 1769.
2. Tipus d'assignatura: troncal.
3. Curs en que s'imparteix: tercer.
4. Període: anual.
5. Nombre de crèdits assignats: 6 (4'5 teòrics i 1'5 pràctics).
6. Professor: Onofre Vaquer Bennasar.
7. Objectius: l'assignatura pretén introduir als alumnes en la història de les Illes Balears a l'època moderna, donant una visió de l'estat de la qüestió dels diversos temes.
8. Prerrequisits: cap.
9. Continguts

PROGRAMA

0. Cronistes i historiadors. Anàlisi de la bibliografia.
1. **La demografia dels segles XVI i XVII.**
 - 1.1. L'evolució de la població.
 - 1.2. Factors demogràfics. Característiques de la població.
 - 1.3. La pesta de 1652.
2. **L'estructura social.**
 - 2.1. La societat estamental.
 - 2.2. La noblesa.
 - 2.3. Els esclaus.
3. **L'evolució política al segle XVI.**
 - 3.1. El regnat de Ferran e Catòlic.
 - 3.2. Carles V i les Germanies.
 - 3.3. El regnat de Felip II.
4. **El sistema productiu als segles XVI i XVII.**
 - 4.1. L'estructura de la propietat.
 - 4.2. L'agricultura i la ramaderia.
 - 4.3. Els menestrals.
 - 4.4. El comerç exterior.
5. **Defensa i ordre.**
 - 5.1. Atacs corsaris al s. XVI. Els assalts de Maó i Ciutadella.
 - 5.2. Defensa i fortificacions.
 - 5.3. Els bàndols nobiliaris.
 - 5.4. Els bandolers i els bandejats.
6. **Església i religió als segles XVI i XVII.**
 - 6.1. L'aplicació del concili de Trento.
 - 6.2. Els conversos i la Inquisició.
7. **Les Institucions abans de la Nova Planta.**
 - 7.1. Les institucions de Mallorca.
 - 7.2. Les institucions de Menorca.
 - 7.3. Les institucions d'Eivissa.

8. Ciència i cultura.

- 8.1. L'ensenyança. La Universitat literaria.
- 8.2. La ciència.
- 8.3. La castellanització.

9. La demografia del segle XVIII.

- 9.1. L'evolució de la població. Censos d'Aranda i Floridablanca.
- 9.2. Característiques de la població.

10. L'evolució política al segle XVIII.

- 10.1. La Guerra de Successió.
- 10.2. La Nova Planta. Reformes posteriors.
- 10.3. Els canvis de domini a Menorca.

11. El sistema productiu al segle XVIII.

- 11.1. L'agricultura.
- 11.2. Els menestrals.
- 11.3. El comerç.

12. Els il·lustrats i la cultura del segle XVIII.

13. L'Església al segle XVIII.

14. La vida quotidiana a l'Edat Moderna.

- 14.1. L'alimentació.
- 14.2. Les diversions.
- 14.3. Llegendes i supersticions.

10. BIBLIOGRAFIA

A. OBRES GENERALS

BALEARES

- *ALOMAR ESTEVE, Gabriel*: Historia de las Islas Baleares, hasta el año 1800. *Palma: Sa Nostra, 1979.*
- *BINIMELIS, Joan*: Nueva historia de la isla de Mallorca y de otras islas a ella adyacentes. *Palma: Tous, 1927.*
- *CASASNOVAS CAMPS, Miquel Angel*: Historia de les Illes Balears. *Palma: Moll, 1998.*
- *DAMETO, J.; MUT, V.; ALEMANY, J.*: Historia General del Reino de Mallorca. *Palma, 1840.*
- *DD.AA.*: Historia de las Baleares. 7 vols. *Palma: Ed. Formentor. 1996.*
- *PIFERRER, P.; QUADRADO, J.M.*: Islas Baleares. Recuerdos y Bellezas de España. *Barcelona, 1888. Reed. Palma: Lluís Ripoll, 1969.*
- *SALRACH, J.M.; DURAN, E.*: Història dels Països Catalans. Dels orígens a 1714. T. II. *Barcelona: Edhasa, 1981.*

MALLORCA

- *CAMPANER, Álvaro*: Cronicón Mayoricense (1881). *Palma: Lluís Ripoll, editor/Ajuntament de Palma, 1984 (2ª ed.).*
- *DD.AA.*: Història de Mallorca. Vol. II. *Palma: Ed. Moll, 1982.*
- *MASCARÓ PASARIUS, Josep (coord.)*: Historia de Mallorca. 1ª ed. 1970-75 (5 vols.). 2ª ed., en 10 vols, 1978.
- *PONS, Antoni*: Historia de Mallorca. 7 vols. *Palma, 1964-1972.*
- *XAMENA, Pere*: Historia de Mallorca. *Palma: Ed. Moll, 1978.*

MENORCA

- *ARMSTRONG, John*: *La historia de la isla de Menorca*. Maó, 1930 i 1978. 1ª ed. en inglés en Londres el 1765.
- *HERNANDEZ SANZ, Francesc*: Compendio de Geografía e Historia de la isla de Menorca. *1908.*
- *MARTI I CAMPS, F.*: Iniciació a la Història de Menorca. *Palma: Moll, 1979.*
- *OLEO, Rafael*: Historia de la Isla de Menorca. 2 vols. *1874.*
- *PONS PONS, Mn. Guillem*: Historia de Menorca. *Maó: Menorca, 1971.*
- *RIUDAVETS TUDURI, Pere*: Historia de la isla de Menorca. 3 vols. *Maó, 1885.*

EIVISSA

- *ESCANDELL BONET, B.*: Ibiza y Formentera en la Corona de

- Aragón (siglos XIII-XVIII)". T. II (segles XIV-XVI).
Palma: Lleonard Muntaner, 1995. T. III: Oviedo.
- JOAN I MARI, Bernat: *Història d'Eivissa. Eivissa: Mediterrània, 1997.*
 - MACABICH, Isidoro: *Historia de Ibiza. 4 vols. Palma: Daedalus, 1966.*
 - MARI CARDONA, Joan: *Illes Pitiüses. 6 vols. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1976-1990.*
 - PRATS I GARCIA, Ernest: *Història d'Eivissa i Formentera. Eivissa: Diario de Ibiza, 1992.*

B. OBRAS ESPECIFICAS

MALLORCA

- ALOMAR CANYELLES, Antoni Ignaci: *L'exèrcit mallorquí de la fi de l'edat mitjana a la seva desaparició. Palma: Documenta Balear, 1997.*
- ALZINA I MESTRE, Jaume: *Població, terra i propietat a la comarca de Llevant de Mallorca (segles XVII/XIX-XX). Municipis d'Artà, Capdepera i Son Servera. Ajuntament d'Artà. 1993.*
- AMENGUAL I BATLE, Josep: *Història de l'Església a Mallorca. Del Barroc a la Il·lustració (1563-1800). Vol. II. Palma: Lleonard Muntaner, 2002.*
- BARCELO, Maria: *Ciutat de Mallorca en el trànsit a la modernitat. Palma: I.E.B., 1988.*
- BERNAT, Margalida: *Els III mesters de la llana: paraires, teixidors de llana i tintorers a ciutat de Mallorca (s. XIV-XVII). Palma: I.E.B., 1995.*
- BIBILONI AMENGUAL, A.: *Contrabandistes i agents de rendes. Supervivents i acumuladors en torn al negoci del tabac a Mallorca durant els sebles XVII i XVIII. Palma: El Tall, 2000.*
- BIBILONI AMENGUAL, Andreu: *El comerç exterior de Mallorca. Homes, mercats i productes d'intercanvi (1650-1720). Palma: El Tall, 1995.*
- BIBILONI AMENGUAL, A.: *Mercaders i navegants a Mallorca durant el segle XVII. L'oli com indicador del comerç mallorquí (1650-1720). Palma: El Tall, 1992.*
- BRAUNSTEIN, Baruch: *Els xuetes de Mallorca. Barcelona: Curial, 1976. Edición inglesa de 1936.*
- CAMPANER, Alvaro: *Cronicón Mayoricense. Palma, 1881. Reed. Luís Ripoll, 1967.*
- CASNOVA TODOLI, U. y LÓPEZ BONET, J.F.: *Diccionario de términos históricos del Reino de Mallorca (s. XIII-XVIII). Palma, Institut d'Estudi Baleàrics, 1986.*

- COLOM PALMER, Mateu: *La Inquisició a Mallorca (1488-1578)*. Barcelona: Curial, 1992.
- DAVIU, G.; MOLL, I.; SUAU, J.: "Estructura agraria mallorquina del siglo XVIII. Intento de aproximación". En *La Economía Agraria en la Historia de España*, Madrid, Alfaguara, 1978, pp. 219-226.
- DAVIU, Guillem: "La producció d'oli a la Mallorca del segle XVIII". *L'Avenç* núm. 23 (Nov. 1980).
- DEYÀ BAUZÀ, Miquel: *La Manufactura de la lana en la Mallorca del siglo XV*. Palma: *El Tall*, 1997.
- DEYÀ BAUZÀ, Miquel: *La Manufactura de la llana a la Mallorca moderna. Segles XVI-XVII*. Palma: *El Tall*, 1998.
- *Entremesos mallorquins*. Edició d'Antoni Serra Campins. Barcelona: Barcino, 1995.
- FERRER FLOREZ, Miquel: *Población y propiedad en la cordillera septentrional de Mallorca*. 2 vols. Palma: Instituto de Estudios Baleáricos, 1974.
- GIMENO BROCH, Celestino: *Sant Joan en el siglo XVIII*. Tesis inédita. Departament de Geografia. Palma, 1987.
- HILLGARTH, Jocelyn N.: *Readers and books in Majorca (1229-1550)*. 2 vols. Paris: Centre National de Recherche Scientifique, 1991.
- JUAN VIDAL, J.: *Una aproximación al estudio de las Germanías de Mallorca*. Boletín de la Cámara Oficial de Comercio... de Palma, nº 681. Palma, 1974, pp. 141-188.
- JUAN VIDAL, J.: "La producción de aceite en Mallorca durante la Edad Moderna y su papel en la economía mallorquina". *B.S.A.L.*, t. XXXVII (1980), pp. 519-552.
- JUAN VIDAL, J.: "La propiedad rural mallorquina del siglo XVIII a través de las fuentes notariales". *Actas del II Coloquio de Metodología Aplicada*. Universidad de Santiago de Compostela, 1982.
- JUAN VIDAL, J.: "Las crisis agrarias y la sociedad en Mallorca durante la Edad Moderna". En *Mayurqa* núm. 16 (Palma, 1976), pp. 87-113.
- JUAN VIDAL, J.: "Técnicas, rendimientos y productividad agrícola en la Mallorca moderna". En *La Economía Agraria en la Historia de España*. Madrid: Alfaguara, 1978.
- JUAN VIDAL, J.: *Mallorca en tiempos del descubrimiento de América*. Palma: *El Tall*, 1991.
- JUAN VIDAL, J.: *El sistema de Gobierno en el Reino de Mallorca (Siglos XV-XVII)*. Palma, *El Tall*, 1996.
- JUAN VIDAL, Josep: *El cens de Floridablanca a les Illes Balears. 1786-1787*. Palma: Miquel Font, 1989.
- JUAN VIDAL, J.: *El cens d'Aranda a Mallorca (1768-1769)*. Palma: *El Tall*, 1996.

- JUAN VIDAL, Josep: "Informe y descripción de las instituciones de gobierno, administración de justicia y de las diversas poblaciones de la isla de Mallorca". En *Fontes Rerum Balearium*, II (1979/80), pp. 267-287.
- JUNCOSA, Mª Dolors; MARTINEZ, Catalina: "Art de conró compost per Montserrat Fontanet del lloc de Llorito, òlim conductor de son Juan Arnau, y de la Porrassa; mayoral de Massanella, de Lloseta y de son Sanct Juan, segons lo estil de Mallorca, 1747". En *Estudis d'Història Agrària* núm. 3, pp. 165-196.
- *La manufactura urbana i els menestrals (ss. XIII-XVI)*. IX jornades d'Estudis Històrics Locals. Palma: I.E.B., 1990.
- *La Mediterrània, àrea de convergència de sistemes alimentaris (segles V-XVIII)*. XIV IX jornades d'Estudis Històrics Locals. Palma: I.E.B., 1995.
- *La Mediterrània. Antropologia i història*. VII Jornades d'Estudis Històrics locals. Palma: I.E.B., 1998.
- LE-SENNE, Aina: *Canamunt i Canavall*. Palma: Moll, 1981.
- LÓPEZ NADAL, Gonzalo (coord.): *El comerç alternatiu. Corsarisme i contraban (ss. XV-XVIII)*. VIII Jornades d'Estudis locals. Palma: I.E.B., 1989.
- LÓPEZ NADAL, Gonzalo: *El corsarisme mallorquí a la mediterrània occidental, 1652-1698: un comerç forçat*. Palma: Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear, 1986.
- MANERA ERBINA, Carles: "Mallorca i el lliure comerç". En *L'Avenç* núm. 86 (octubre 1985), pp. 26-29.
- MANERA, C.: "Comerç, capital mercantil i manufactura tèxtil a Mallorca, 1700-1830". En *Randa* núm. 23 (1988).
- MANERA, C.: "Resistir i créixer. Canvi econòmic i classes socials a la Mallorca del segle XVIII". En *Randa* núm. 26 (1999), pp. 7-83.
- MANERA, C.: *Comerç i capital mercantil a Mallorca, 1720-1800*. Palma: Consell Insular de Mallorca, 1988.
- MANERA, Carles: *Història del creixement econòmic a Mallorca (1700-2000)*. Palma: Leonard Muntaner, 2001.
- MAS VIVES, Joan: Josep de Togores i Sanglada, comte d'Aiamans (1767-1831). Biografia d'un il·lustrat liberal. Barcelona: Abadia de Montserrat, 1994.
- MASSOT, Miguel: *El derecho civil de Mallorca después de la compilación*. Palma: Embat, 1979.
- MOLAS RIBALTA, Pere: "El món polític del Cardenal Despuig". *Memòries de l'Acadèmia mallorquina d'estudis genealògics*, núm. 6. 1994.

- MOLL BLANES, Isabel: La economía y la sociedad en la isla de Mallorca durante la segunda mitad del siglo XVIII. La Sociedad Económica de Amigos del País. Tesis doctoral inédita. 1975.
- MOLL BLANES, Isabel (ed.): *La vida quotidiana dins la perspectiva històrica*. III Jornades d'Estudis Històrics Locals. Palma: I.E.B., 1985.
- MOLL, I.; SEGURA, A.; SUAUA, J.: *Cronología de les crisis demogràfiques a Mallorca*. Palma: I.E.B. (Institut d'Estudis Baleàrics), 1983.
- MOLL, I.; SUAUA, J.: "Memoria explicativa del estado de la isla de Mallorca en el siglo XVIII". A R. Fernández España en el siglo XVIII. Homenaje a Pierre Vilar. Barcelona, 1985.
- MOLL, Isabel; SUAUA, Jaume: "Senyors i pagesos a Mallorca (1718-1860/70)". En *Estudis d'Història Agrària* núm. 2 (Barcelona, 1979), pp. 95-170.
- MONTANER ALONSO, P. de: *Una conspiració filipista: Mallorca 1711*. Palma, Guillermo Canals ed., 1990.
- MONTANER ALONSO, P. de: "La estructura del brazo noble mallorquón bajo los Austrias". *Estudis Baleàrics*, 1987, pp. 3-36.
- MONTANER, P. de, i LE SENNE, A.: "Nobleza, comerçio y corso en la Mallorca Moderna. Los "Negocis per mar" de los Sureda". En *Mayurqa* núm. 19 (1982), pp. 233-243.
- MORELL, Antònia:
 - MORRO, Guillem: *Mallorca a mitjan segle XV. El Sindicat i l'alçament forà*. Palma: Documenta Balear, 1997.
 - PÉREZ, Llorenç; MUNTANER, Lleonard; COLOM, Mateu: *El tribunal de la Inquisición en Mallorca. Relación de las causas de fe 1578-1806*. Palma: Miquel Font, 1986.
 - PIÑA HOMS, Roman: "Mallorca bajo el Siglo de las Luces. Del decreto de Nueva Planta a las Cortes de Cádiz". A *Historia de Mallorca coordinada per Mascaró Passarius*. Palma, 1972.
- PIÑA, Roman: *El Consolat de Mar. Mallorca 1326-1985*. Palma: I.E.B., 1985.
- PLANAS ROSSELLO, Antonio: *El Sindicat de Fora. Corporación representativa de las villas de Mallorca (1315-1834)*. Palma: Miquel Font editor, 1995.
- PONS PONS, Jerònia: *Companyies i mercat assegurador a Mallorca (1650-1715)*. Palma: *El Tall*, 1996.
- PORQUERES I GENÉ, Enric: *L'endogàmia dels xuetes de Mallorca. Identitat i matrimoni en una comunitat de conversos (1435-1750)*. Palma: Lleonard Muntaner, 2001.
- PUJOL RODRÍGUEZ, M.: *La ciencia histórica en Baleares en el siglo XIX*. Tesis doctoral inédita. 3 vols. Palma,

1992.

- QUETGLES GAYA, B.: Los Gremios de Mallorca. Palma: Imp. Mn. Alcover, 1939. Hay reedición del 1980 por Sa Nostra.
- RIERA MONTSERRAT, Francesc: *Lluites antixuetes en el segle XVIII*. Palma: Moll, 1973.
- SALES, Núria: "Les Illes durant el segle XVIII". En *Història dels Països Catalans*, dirigida por A. Balcells. Barcelona: Edhasa.
- SANTAMARIA, Alvaro: Nueva Planta de Gobierno de Mallorca. Enfiteusis y real cabrevación. Palma: Consell Insular de Mallorca, 1989.
- SANTAMARIA, A.: "La Pragmática de Granada". En Bol. de la Cámara de Comercio... de Baleares. Palma, 1971.
- SARRA Y FRAU, Ignacio: Memoria de la Real Sociedad Económica de Amigos del País. Palma, 1784.
- SELKE, Ángela: *Vida y muerte de los chuetas en Mallorca*. Madrid: Taurus, 1980.
- SERRA BARCELÓ, Jaume: *Els bandolers a Mallorca (ss. XVI-XVII)*. Palma: El Tall-CIM, 1997.
- SEVILLANO COLOM, F. i POU MUNTANER, Juan: Historia del puerto de Palma de Mallorca. Palma: I.E.B., 1974.
- SEVILLANO COLOM, Francisco: "Mercaderes y navegantes mallorquines (siglos XIII-XV)". En Historia de Mallorca coordinada por J. Mascaró Pasarius. T. IV, pp. 401-425. Palma, 1975.
- SEVILLANO COLOM, Francisco: "Navegaciones mediterráneas (siglos XI-XVI). Valor del puerto de Mallorca". XI Congreso Internazionale di Storia Maritima. Bari-Nàpols, 1982.
- SUAUA PUIG, Jaume: *El món rural mallorquí. Segles XVIII-XIX*. Barcelona: Curial, 1991.
- SUAUA, J.: "Els patrimonis nobiliaris mallorquins al darrer quart del segle XVIII i primeres dècades del segle XIX". A *Estudis d'Història Agrària* núm. 7, pp. 139-159.
- SUAUA, J.; MOLL, I.; SEGURA, A.: *Cronologia de les crisis demogràfiques a Mallorca. Segles XVIII-XIX*. Palma: Institut d'Estudis Baleàrics, 1983.
- VAQUER BENNASAR, Onofre: *Una Sociedad del Antiguo Régimen. Felanitx y Mallorca en el siglo XVI*. 2 vols. Palma, 1987-1988.
- VAQUER BENNASAR, O.: *El comerç marítim de Mallorca. 1448-1531*. Palma: El Tall, 2001.
- VAQUER BENNASAR, O.: *L'esclavitud a Mallorca. 1448-1500*. Palma: I.E.B.-CIM, 1997.
- ZAFORTEZA MUSOLES, D.: *La ciudad de Mallorca. Ensayo histórico-toponímico*. 5 vols. Palma: Ayuntamiento de Palma, 1988.

MENORCA

- AMORÓS, José Luis: "Médicos, brujas y el Santo Oficio". 1990.
- ARAGO, Antoni; CONDE, Rafael: *El Llibre Vermell de Ciutadella*. Barcelona: Gràfiques Instar, 1977.
- MATA PEÓN, M.: *1705-1713, Menorca: Franceses, ingleses y la Guerra de Sucesión*. Maó: Ateneo Cultural Literario y Artístico Mahonés, 1980.
- MATA, Micaela: *Conquestes i reconquestes de Menorca*. Barcelona: Edicions 62, 1974.
- MATA, Micaela: *Menorca. Medio siglo de dominaciones extranjeras (1708-1763)*. Institut Menorquí d'Estudis i Sa Nostra. 1991.
- PARPAL, Cosme: *La isla de Menorca en tiempo de Felipe II*. 1913.
- PIÑA, Roman: *Las Instituciones de Menorca en el siglo XVIII: el fondo documental de Francesc Seguí*. Palma: Sa Nostra, 1986.
- PIÑA HOMS, Roman: *La reincorporación de Menorca a la corona Española, 1781-1798 (Medidas de gobierno y administración)*. Palma: UIB/IEB, 1983.
- ROGER, Fra Francesc: *Art de Cuina" (Llibre de cuina menorquina del segle XVIII)*. Maó: IME-Sa Nostra. 1993.
- SALORD, Mn. Josep: *L'Acta de Constantinoble*. Ciutadella: El Iris, 1958.
- SASTRE PORTELLA, Florenci: *La Ciutadella de Menorca en el Tránsito a la Modernidad*. Maó: Consell Insular, 1982.
- SASTRE PORTELLA, Florenci: *Algunas notas sobre la situación de las instituciones menorquinas en la primera mitad del siglo XVI*. Maó: Institut Menorquí d'Estudis, 1988.
- TERRÓN, José Luis: *Origen, desarrollo y consolidación de la propiedad inmueble en la isla de Menorca (1287-1837)*. Maó: Institut Menorquí d'Estudis, 1990.
- TERRÓN, José Luis: *La Guerra de Sucesión en Menorca*. 1984.
- VIDAL BENDITO, Tomàs; GOMILA, Jaume: "Demografia menorquina: dues fites importants, els morabetins i el cens de Floridablanca". *Randa* (Barcelona: Curial), n° 16 (1984), pp. 63-85.

IBIZA-FORMENTERA

- DEMERSON, Jorge; DEMERSON, Paula: *Sexo, amor y matrimonio en Ibiza, durante el reinado de Carlos III*. Palma: El Tall, 1993.

- *El regiment de Sac (transcripció), 1454-1456.* Transcripció de Fany Tur. Eivissa: Ajuntament, 1992.
- MACABICH, Isidor: *Eivissa. Les seves institucions històriques.* Barcelona: Dalmau, 1964.
- POSADAS, E.J.: *Las murallas de Ibiza.* Ibiza, 1989.
- POSADAS, E.J.: *La Real Fuerza de Ibiza.* Ibiza, 1993.
- POSADAS, E.J.: *Torres y piratas en las islas Pitiusas.* Ibiza: Consell Insular, 1989.
- SOBERANAS, Amadeo: (ed.): *Llibre del Mostassaf d'Eivissa.* Madrid, 1977.
- TORRES, Elias: *Guia de Arquitectura de Ibiza y Formentera (Islas Pitiusas).* Barcelona: Gaya Ciencia, 1981.
- TORRES I TORRRES, Marià: *Reals Ordinacions de la Universitat d'Eivissa (1663).* Eivissa: Mediterrànea, 1993.
- VV.AA.: *Formentera: història i realitat.* Palma: Universitat de les Illes Balears, 2000.

11. Mètodes d'ensenyament: classes teòriques.
12. Sistemes d'avaluació: dos examens parcials.
13. Idioma en que s'impartirà: català.